

fővárosi polgári iskolai oktatás speciális kérdéseiről, a polgári iskolai tanterv ügyéről, stb., továbbá érdekes tanulmányokat és cikkeket a polgári iskolai didaktika egyik-másik témájáról.

Az egész kötetben pompásan tükröződnek a polgári iskolának, mint a világháború utáni évtizedben nagyon aktuálissá lett iskolafajnak, életközdelmei. A kötet egyben kódexe és krónikája a polgári iskola körül kifejlődött újabb mozgalmaknak. Havas István e mintegy beszámoló kötetének bece a magyar iskolatörténet szempontjából nem kétségtelen.

Szivesen jegyezzük fel végül, hogy a nemes hang, művészi stílus, kitűnő előadás, választékos nyelv, mint megannyi jeles írói készség, Havas Istvánt, az író, egyik előkelő irodalmi társaságunk vezető tagját, irodalmi működésének ebben az ágazatában is kísérik és jellemzik.

Gyulai Agost dr.

Szerb Antal: Csodák és hétköznapiak. Budapest, 1936. Világkönyvtár. Révai kiadás.

A kitűnő irodalomtörténetírónk újabb könyvét elsősorban azok olvassák majd haszonnal, akik a világháború utáni regényírás káoszában akarnak eligazodni. Okos és szellemes kalauz ez a könyv s mindenkép hézagpótló: a külföldi szakirodalomból sem tudnánk hirtelen olyan munkára hivatkozni, amelyik egyszerre tárgyalná az új európai regény valamennyi törekvését, illetve ezeknek jelentős képviselőit. Csak az új orosz regény hiányzik a képből, elhagyását a szerző azzal indokolja meg, hogy ezeket csak fordításokból ismeri, tehát a kiválasztást végeredményben nem ő végezte el. Ezért a hiányért azonban nagyban kárpótol az egész könyvön végigvonuló élményszerűség. Néhány kisebb egyoldalúsága mellett is egy, mindenkép megbízható ízlés vezet itt végig bennünket azokon a nagy változásokon, melyen ép a regény az utóbbi évtizedekben átment, mondhatnánk úgy is, hogy a regény forradalmát tárgyalja ez a könyv.

Az igen érdekes bevezető részben nagy vonásokban a regény szellem-történetének áttekintését adja, sőt egy egész kis regényelméletet. Lukács György alapvető könyvéből kiindulva reámutat arra, hogy az éposz és a regény szorosan összetartoznak. Ami az ókorban és a középkorban az éposz, az a késő ókorban és az újkorban a regény. Végeredményben mind a kettő csodálatos dolgokról szól, csak míg az éposz olvasója el is hiszi mindazt, amit olvas, a regényé nem. „A regény olyan éposz, amelyik fiktív csodákkal foglalkozik.“ Ezt az elméletet a regény rövid történetével is illusztrálja, szellemesen és sok gondolatébresztő szemponttal. Különösen érdekes az, amit a múlt századi regényről ír, mely szerinte eltávolodott legfontosabb tartalmi mozzanatától, a csodától. Csak a huszadik század regényírásában lesz mind-egyre erősebb a hajlam arra, hogy visszatérjen ismét hozzá, az legyen, ami volt, nyíltan és bevallottan fikció. „A huszadik század regényeinek, a háború után, legfontosabb közös vonásuk az, hogy megint a csoda lép előtérbe, átveszi megillető helyét“, írja egy helyen. Arra is reámutat, amit különben ma már nyilván mindenki jól tud és érez, hogy a realista regényt mozgató nagy eszmék, liberálizmus, természettudományos gondolkodás, technikai optimizmus elvesztették hatóerejüket. Az új regény sokban nem is más, mint ép

jórészt ezekből az összetevőkből álló világkép elleni lázadás, az új, az előzőnél spirituálisabb ember új vágyának, a csodának lázadása. Az új dolgokért való lázadást Szerb különben a regény örök jellemzőjének tartja s nagyon lekötötte figyelmünket az a rész, ahol ezt elemzi. A pásztor és pikareszk regény a barok merev hierarchiájából, a romantikus a racionalizmus bilincseiből keres menekülést, a későbbi regények jórésze pedig ép a szó hétköznapi értelmében is szabadságharcos regény.

A következő fejezetekben a modern francia, angol, amerikai és német regény elemzését kapjuk. Különösen a francia és az angol regényről írott fejezetek finomak és mélyek, ezen nincs is mit csodálkoznunk, hiszen az új szemlélet ebben a két országban kristályosodott a legtökéletesebben s itt vannak legjelesebb képviselői is, akikről néhány szép portrét kapunk. Nagyon tetszett, amit Huxleyről és Giraudoxról írt.

Jó gondolat, hogy mindenütt utal a magyar fordításokra, ez nagyban elősegíti az új regény népszerűsítését, amit különben nagyon fontosnak tartunk: a szóbanlévő könyvek jórésze korunk legtisztább törekvéseit hordozza magában. Szerb Antal méltó tolmácsolója ezeknek a törekvéseknek. Nagy pszichológiai érzéke mellett a néha már talán túlságosan is szépirodalmi stílusa könyvét azok számára is érdekessé teszi, akik a szóbanlévő problémához csak az első tájékozódás igényével közelednek.

Baróti Dezső dr.

„Hirhedett zenésze a világnak” Egykorú versek Liszt Ferenchez. Össze-
gyűjtötték: *Csekey István és Diósy Géza*. Az előszót írta *Csekey István*. Szeged, 1936.

A rövid és áttekinthető életrajz, melyet Csekey professzor Liszt hamvainak hazahozatalára tett indítványa s Liszt magyarságáról tett önvallomása egészít ki, ép olyan hasznos lehet, mint a nagy muzsikushoz írt magyar és idegennyelvű versek gyűjteménye, különösen azoknak, akik valamilyen iskolai ünnepélyt akarnak rendezni.

A hasznos oél mellett más szempontból is megérdemli a kis könyvecske figyelmünket: érdekesen mutatja meg, hogy a nagy muzsikusra miképp tükröződik a múlt század közepének lírájában. Az egész magyar irodalomban talán Liszt az egyetlen, akivel kapcsolatban a két, lényegében is rokon művészet összetalálkozását tanulmányozhatjuk, ez a tanulmány különösen azért vonz bennünket, mert így jelentéktelen költők mellett egy Vörösmarty, egy Vajda János és egy Juhász Gyula verseivel találkozhatunk. Nem lep meg, hogy a kongeniális Vörösmarty mellett, aki egy-egy jelzővel többet lényegesebbet mond, mint sok más egész strófákban, Vajda János fiatalkori verse emelkedik ki. Hozzánk legközelebb Juhász Gyula verse áll, bár azt hisszük, hogy a nyilvánvalóan alkalomra írott verset maga a nagy szegedi poéta sem tartja többre bravúrosan megoldott stílusgyakorlatnál. De néhány nagyon szép sora van s Vörösmarty verse mellett talán az egyetlen, melyet iskolai szavallásra ajánlhatunk. A többiekben általában nagyon érzik az ötvenes évek selypítő édessége. S mivel jórészt másodrendű költők verseiről van szó, a kor stílusából magyarázható hibák különösen zavaróak. Fokozza ezt